

वा० रा०

॥६॥

कोपंकथं नामेति ॥ अपरुष्टसत्वे हीने सत्वावरुद्धः सहजसत्वगुणावरुद्धविपरीतव्यापारः ॥ सत्वाविरुद्धइति पाठे सहजगुणाविरुद्धव्यापारः ॥ अतएव तपसः प्रसूतिः ॥
॥ ५२ ॥ जानामि कोपमिति हरिवीरबंधो रामस्य कोपं कोपनिमित्तं कार्यस्य कालसंगं विलंबं च जानामि ॥ त्वयि यदायत्तं नः कार्यं राज्यदानलक्षणं त्वयाकृतं तदपि
जानामि ॥ यदत्र विषये कार्यं प्रतिकर्तव्यरूपं तदपि जानामि ॥ ५३ ॥ तव कोपस्यायुक्तत्वे हेतुमपि जानामीत्याह ॥ तच्चापीति ॥ शरीरजस्य कामस्य तथाऽविषसं
बलं तच्चापि जानामि ॥ एवं सुग्रीवं यस्मिन् जने स्त्रीजने कामेनावबद्धं संभावयसि तं च जानामि ॥ तथाद्यान्यत्र कृत्येऽसक्तं अव्यापारं च जानामि ॥ ५४ ॥ नन्वेवं
कोपंकथं नामगुणप्ररुष्टः कुमारकुर्यादपरुष्टसत्वे ॥ कस्त्वद्विधः कोपवशं हि गच्छेत्सत्वावरुद्धस्तपसः प्रसूतिः ॥ ५२ ॥ जानामि कोपं हरि
वीरबंधोर्जानामि कार्यस्य च कालसंगं ॥ जानामि कार्यं त्वयि यत्कृतं तं तच्चापि जानामि यदत्र कार्यं ॥ ५३ ॥ तच्चापि जानामि तथा वि
षयं बलं नरश्रेष्ठशरीरजस्य ॥ जानामि यस्मिंश्च जनेऽवबद्धं कामेन सुग्रीवमसक्तमद्य ॥ ५४ ॥ न कामतंत्रे तव बुद्धिरस्ति त्वं वै यथा म
न्युवशं प्रपन्नः ॥ न देशकालौ हि यथार्थधर्मौ अवेक्ष्यते कामरतिर्मनुष्यः ॥ ५५ ॥ तं कामवृत्तं मम सन्निकृष्टं कामाभियोगाच्च विमुक्तल
जं ॥ क्षमस्व तावत्परवीरहंतस्त्वद्भातरं वानरवंशनाथं ॥ ५६ ॥ महर्षयो धर्मतपोभिरामाः कामानुकामाः प्रतिबद्धमोहाः ॥ अयं प्रकृत्या
चपलः कपिस्तु कथं न सज्जेत सुखे पुराजा ॥ ५७ ॥ सति मम कोपस्यायुक्तता कथमत आह ॥ नेति ॥ यथा त्वं वै निश्चयेन मन्युवशं प्रपन्नो दृश्यते तथा जा
नामि ॥ कामतंत्रे कामस्वभावपरिज्ञाने तव बुद्धिर्नास्ति चिरकालं स्त्रीसंगाभावा दिति भावः ॥ तमेव कामस्वभावमाह ॥ नेति ॥ हि प्रसिद्धं यथादेशकालौ भोगायोग्यौ न जा
नाति तथार्थधर्मावपि नावेक्षते ॥ मनुष्यइति ॥ मनुष्योपि न जानाति किमुत तिर्यग्जंतुरिति भावः ॥ ५५ ॥ मम सन्निकृष्टं स्वभार्यायामम समीपे कामवशाद्वर्तमानं ॥ कामा
भियोगः कामावेशः क्षमस्वेति ॥ परवशप्रवृत्तापराधत्वात्स्वभातृत्वाच्च क्षमैवात्र योग्या न तु कोपइत्याशयः ॥ ५६ ॥ कामवशात्वं नास्यैवेत्याह महर्षय इति ॥ कामे कामभोगे
अनुकामोभिलाषो येषां ते अतएव स्त्रीषु प्रतिबद्धमोहाः ॥ कपिस्तच्चापि राजा ॥ ५७ ॥

कि० का०

॥६॥